

FP9006

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/1517

av Nina Lundström (FP)

Strandskyddsregler och byggnaders användning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om strandskyddsregler och bebyggelse.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om strandskyddsregler och avskiljande vägar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om strandskyddsregler och bebyggelse i glesbygd och på landsbygden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om strandskyddsregler och möjligheten att inreda byggnader med bastu.

Motivering

I de mest exploaterade områdena bör strandskyddet vara restriktivt och oexploaterade stränder bör värnas – detta för att värna biologisk mångfald och det rörliga friluftslivet.

Strandskydd gäller vid havet samt vid insjöar och vattendrag i hela landet.

Strandskyddets syfte är att trygga allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Det s.k.

strandskyddsområdet utgörs som huvudregel av land- och vattenområdet intill 100 meter från båda sidorna av strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utöka detta område till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Strandskyddet innebär ett förbud mot att inom strandskyddsområdet uppföra nya byggnader eller vidta åtgärder som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter. Förbudet omfattar även ändringar av byggnaders användning.

Strandskyddsbestämmelserna har en lång historia och går tillbaka till 1947 års byggnadslag som gav möjligheter att förbjuda bebyggelse i vissa områden. Lagstiftningen genomgick många ändringar men en fortsatt exploatering av strandnära områden ledde fram till att det 1975 infördes ett generellt strandskydd. Detta innebar att det kom att råda ett generellt förbud mot att bebygga stränder såväl vid kust som i inlandet och att det till detta förbud kopplades en möjlighet till dispens. Även efter 1975 års ändringar har syftet varit att genom strandskyddet trygga allmänhetens tillgång till platser för bad och friluftsliv.

Strandskyddsbestämmelserna har sedan miljöbalkens ikraftträdande ändrats och kompletterats vid flera tillfällen. En större reform skedde under 2009. De ändringarna syftade bl.a. till att differentiera reglernas tillämpning, att öka det lokala och regionala inflytandet över strandskyddet samt att genom förtydliganden i lagtexten uppnå en mera enhetlig rättstillämpning. Avsikten var bl.a. att utveckla ett ändamålsenligt strandskydd som beaktar behovet av utveckling i hela Sverige, samtidigt som ett långsiktigt hållbart skydd av strändernas natur- och friluftsvärden inte äventyras. Länsstyrelsen får besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Genom 2009 års reform kom innebörden av vad som avses med särskilda skäl att uttryckligen anges i lagen genom en uttömmande lista i 18 c §.

Ett ändamålsenligt strandskydd behövs som tar hänsyn till de skilda förutsättningarna i olika delar av landet och behovet av utveckling i hela Sverige, särskilt på landsbygden.

Syftet med att värna stränder har dock påverkat möjligheten att bygga i områden med lågt exploateringstryck. Detta har väckt frågor om negativa följdkonsekvenser för utveckling av boendeformer som kan locka nya invånare att bosätta sig permanent på orter som gärna ser en ökning av den fasta befolkningen och därigenom ökat skatteunderlag. Strandskyddet anges vara för strikt när regelverket hindrar gles- och landsbygd från att utveckla boendemiljöer som kan locka fler att bosätta sig på orten.

Dispensmöjligheten i strandskyddet regleras i 7 kap. 18 c § miljöbalken. Möjligheten att ändra användningsområde för befintlig byggnad möter hinder – även på platser och orter där exploateringstryck saknas. Ett annat hinder är definitioner på avskiljande väg på orter där trafikbelastningen av naturliga skäl är låg. Gles bebyggelse kan ge få trafikrörelser på avskiljande väg och därmed kan en avskiljande väg definieras som icke avskiljande.

Byggnader vid vatten har ofta karaktären av sjöbodnar. En del sjöbodnar har historiskt sett inretts med bastuugn. I Tornedalen i Norrbotten finns en akademi som syftar till att värna bastun som en del av vår kultur. Torne älv, som skiljer Sverige och Finland åt, har

bebyggelse utmed älven men mycket tyder på att tillämpningen av strandskyddregler skiljer sig åt mellan länderna. På den svenska sidan synes restriktionerna för t.ex. bastubyggnader vara större. Byggnadsskyddslagen i Finland omfattar ibland även bastubyggnader. I Sverige finns lagen om kulturminnen m.m. men den är inte tillämplig vad gäller bastun som en del av vårt kulturarv.

Bastun har lång historia. I städerna fanns under medeltiden och fram till 1600-talet offentliga badstugor dit män och kvinnor gick tillsammans. I slutet av 1400-talet fanns dokumenterade badstugor i Stockholm, så kallade svettstugor.

Bastun som viktig samhällsföreteelse har även varit en riksdagsfråga i Sverige i perioder. 1922 började Kungliga pensionsstyrelsen ge bidrag för att bygga folk- och skolbad på minst 28 m² samt bybastu i byar där det inte fanns skola. Fram till 1945 hade över två miljoner kronor beviljats för färdigställande av över 1 000 bastu.

Bastun som del i vårt kulturarv är framledes beroende av hur lagstiftningen beaktar bastuns existens och betydelse. Kommer vi i framtiden ha kvar bastubyggnader vid sjöar, älvar och hav? Bastubyggnader och sjöbodas ges idag olika innebörd i lagstiftningen. En del kommuner, och länsstyrelser, värnar sjöbodas/bastu av både kulturhistoriska, näringsmässiga, fritidsinriktade och andra skäl. Det kan till och med vara tillåtet att även i framtiden bada bastu. Andra kommuner och länsstyrelser ser hinder och problem med både att ersätta gamla till åren komna sjöbodas och att medge bastu. Rökkanaler (för vedeldad bastu) är generellt sett en mindre administrativ åtgärd i andra sammanhang men för vedeldade bastuugnar vid vatten blir det en omfattande process.

Många sjöbodas har bastu av tradition. Ett sätt att värna byggnaders kulturhistoria är att kunna ersätta en gammal byggnad med en identisk som funnits i decennier eller århundraden när renovering inte är ekonomiskt eller tekniskt sett möjligt. Byggnader som står i ett utsatt läge vid vatten leder till att material och byggnader skadas under årens lopp. På så sätt förstörs delar av vårt kulturarv. Många sjöbodas har använts som tvagningsrum med bastu. Det var i bastun vid sjön, älven eller vid havet som man skötte sin personliga hygien och tvättade kläder. Genom att sätta in en eldstad i sjöbodas kunde blöta kläder torkas och tvättas. Redskap och nät kunde torkas och förvaras. Bastun har även använts för att föda barn i och för att till exempel röka skinka i. Sjöbodas med eller utan bastu, liksom kallbadhus, är del av vår kultur och bör värnas och bevaras för kommande generationer.

Lagstiftningen som syftar till att skydda oexploaterade stränder riskerar att omöjliggöra bastun som en del av vårt kulturarv. Därför bör lagstiftningen tydliggöras vad gäller möjligheten att ersätta en befintlig byggnad där marken redan är

ianspråktagen med ny likvärdig byggnad. Dispensmöjligheten i strandskyddet regleras i 7 kap. 18 c § miljöbalken och kriterierna för dispens bör även ses över för att möjliggöra användning av befintlig sjöbod till t.ex. bastu.

Detta bör ges regeringen tillkänna.

Nina Lundström (FP)